

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-05-06

Ärende
TN 2021-0380

Handläggare
Jens Plambeck
08-686 1651
jens.plambeck@sll.se

Trafiknämnden,
2021-06-15, punkt 6

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Förslag till yttrande avseende remissen Region Stockholms Folkhälsopolicy God hälsa och minskade klyftor i befolkningen

Ärendebeskrivning

Trafikförvaltningen och förvaltning för utbyggd tunnelbana svarar på ovan nämnda remiss utifrån uppdragen som regional kollektivtrafikmyndighet samt utvecklare och beställare av den samhällsbetalda allmänna och särskilda kollektivtrafiken i Stockholms län. Remisstiden för Folkhälsopolicy för Region Stockholms arbete för en god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen pågår fram till den 17 juni 2021.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande med nedanstående underlag.

- *Folkhälsopolicy för Region Stockholms arbete för en god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen – REMISSVERSION*, inkom till trafiknämnden 2021-03-30 från regionledningskontoret.

Förslag till beslut

Trafiknämnden föreslås besluta följande.

1. Föreliggande förslag till yttrande över remissen godkänns och översänds till regionledningskontoret.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Förslag och motivering

Bakgrund

Hälso- och sjukvårdsnämnden har i budget 2020 och 2021 uppdragits att ta fram en ny folkhälsopolicy för beslut i regionfullmäktige 2021. Policyn ska ta vid efter den nuvarande Policy för folkhälsa 2017-2021.

Den föreslagna folkhälsopolicyn anger fyra styrande principer för Region Stockholms samlade arbete för god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen. Policyn syftar till att, tillsammans med en i budget fastställd indikator om folkhälsokonsekvensanalyser, utgöra en plattform för samlad styrning, uppföljning och vidareutveckling av Region Stockholms folkhälsoarbete.

Förvaltningarnas synpunkter

Trafikförvaltningen och förvaltning för utbyggd tunnelbana (benämns fortsättningsvis förvaltningarna) är positiva till förslaget om folkhälsopolicy för att styra mot ett gemensamt förhållningssätt gällande Region Stockholms folkhälsoarbete.

Remissversionen av folkhälsopolicyn omfattar ett antal allmänna styrande principer för folkhälsoarbetet. Policyn upprepar därmed inriktningen för folkhälsoarbetet på en övergripande nivå som redan hanteras i andra styrande dokument inom regionen; Region Stockholms värdeord, RUF2050 och det regionala trafikförsörjningsprogrammet. Förvaltningarna anser därför att de styrande principerna behöver specificeras så att policyn tillför information om inriktningen i folkhälsoarbetet som saknas i de andra styrande dokumenten. Alternativt att inriktningen och exempel på hur olika förvaltningar och bolag förväntas att bidra till folkhälsa specificeras och förtydligas i tillämpningsanvisningar eller liknande styrande dokument.

I policyn står det att "*Policyn bidrar till uppfyllelse av målformuleringar i budget inom inriktningsmålet En hållbar regional utveckling*", förvaltningarna anser att det inte är lämpligt att i policyn hänvisa till ett specifikt mål i budget då budgeten revideras varje år till skillnad från policyn. Detta kan innebära att policyn snabbt blir inaktuell.

Begreppen som "samhälleliga förutsättningar" och "stödjande strukturer" behöver definieras för att förvaltningarna ska kunna göra en tolkning och tillämpning av policyn. Begreppet "attraktiva livsmiljöer" bör ersättas med

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-05-06

Ärende
TN 2021-0380

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

inkluderande och trygga, då attraktivitet betyder olika för olika grupper i samhället och tenderar leda till att köpstarka grupper prioriteras.

Begreppet ”konstnärlig gestaltning av vårdmiljöer” behöver formuleras så att även kollektivtrafiken omfattas då konsten är en viktig del av resenärsmiljöer i kollektivtrafiken. Alternativt föreslår förvaltningarna att en separat punkt om konsten i kollektivtrafiken formuleras.

I meningen om ”strukturella förutsättningar” på sida 4 i första stycket saknas exempel på detta i form av resmöjligheter, dvs. i form av tillgängligt transportsystem eller liknande. Förvaltningarna menar att ”strukturella förutsättningar” även bör inkludera närhet till kollektivtrafiken, vilket är särskilt viktigt då ett av regionens huvudansvar omfattar kollektivtrafik (såväl allmän som särskild).

I folkhälsopolicyn används begreppet kollektivtrafik, detta kan riskera att misstolkas som att endast den allmänna kollektivtrafiken omfattas av policyn. För att förtydliga att även färdtjänsten omfattas av policyn behöver den förtydligas så att det framgår att både den allmänna och särskilda kollektivtrafiken inkluderas.

Förvaltningarna bedömer att färdtjänsten inkluderas väl i styrande princip 2.3 (s. 6) – ”att bidra till samhälleliga förutsättningar för god och jämlik hälsa”. Däremot riskerar principen 2.3 skapa otydlighet utifrån färdtjänstperspektivet då färdtjänsten anses och/eller inte alltid uppfattas som en del av skrivningen kollektivtrafik (nuvarande formuleringen lyder – Nämnder och bolag inom kollektivtrafik). Förvaltningarna föreslår att ett förtydligande om färdtjänsten görs i policyn om att ansvar gäller nämnder och bolag inom både allmän och särskild kollektivtrafik.

Det är positivt att kombinationsresor nämns i styrande princip 2.3 (s. 6) i punkten om kollektivtrafik. Det finns en stark koppling till folkhälsan när det kommer till cykling och Region Stockholm har ett cykelkansli med uppdrag att samordna för en ökad cykling i länet. Därmed föreslås att regional cykelplanering tydliggörs än mer i beskrivningen av den regionala utvecklingsplaneringen, eftersom det är ett väldigt tydligt bidrag till folkhälsa och utgör ett särskilt uppdrag inom Regionen.

Förvaltningarna vill betona att begreppet ”Personer med funktionsnedsättning” ska användas istället för ”funktionsnedsatta” som används i remissversionen.

Folkhälsopolicyn saknar aspekter om minskat buller och emissioner som är viktigt att prioritera i folkhälsoarbetet. Då kommande remiss av hållbarhetsstrategin är försenad finns det en stor risk att de ovannämnda aspekterna inte behandlas i någon utav de kommande styrande dokumenten, vilket innebär negativa konsekvenser för både folkhälsa och regionens hållbarhetsarbete i stort. Det är viktigt att det säkerställs att vikten att arbeta för minskat buller och minskade emissioner förtydligas i folkhälsopolicyn.

Vidare konstaterar förvaltningarna att princip 2.1 och önskemålet att nämnder och bolag ska genomföra folkhälsokonsekvensanalyser i berednings- och beslutsprocesser inte överensstämmer med Region Stockholms Riktlinjer Investeringar RS 2019-0867. För att kunna tillämpa princip 2.1 i Folkhälsopolicyn och genomföra folkhälsokonsekvensanalysen måste kravet harmoniseras och stämma överens med krav på beslutsunderlag i åtgärdsvals- och investeringsprocessen enligt Riktlinjer Investeringar.

Förvaltningarna noterar även att inriktningen gällande stöd, verktyg och förutsättningar för att välja hälsosamma levnadsvanor inte finns kvar i nya policyn på samma tydliga sätt som i nuvarande folkhälsopolicy. Detta kan tolkas som att frågor om levnadsvanor som rökning eller exponering till tobak inte längre är prioriterade frågor i regionens folkhälsoarbete.

Ekonomiska konsekvenser

Policyn syftar tillsammans med en i budget fastställd indikator om folkhälsokonsekvensanalyser innebär framförallt att ökade personella resurser kan behöva tillsättas för att planera, genomföra och följa upp krav inom folkhälsoarbetet.

Riskbedömning

Den nya folkhälsopolicyn bidrar till en enhetlig hantering av lång- och kortsiktiga risker för förvaltningarnas verksamhet kopplade till en del folkhälsoaspekter. Dock saknar policyn skrivningarna om buller och emissioner som innebär risken för kostsamma åtgärder för regionen i framtiden om en tydlig förebyggande inriktning i dessa frågor inom regionen saknas.

Konsekvenser för miljön

Förslaget till folkhälsopolicyn saknar skrivningarna och styrning avseende buller och emissioner från regionens verksamhet, detta kan på lång sikt innebära negativa konsekvenser för miljön och folkhälsan.

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-05-06

Ärende
TN 2021-0380

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Sociala konsekvenser

Beslutet bidrar till positiva sociala konsekvenser ur ett folkhälsoperspektiv genom styrning mot bland annat minskade hälsoklyftor, hälsofrämjande och förebyggande arbete, fokus på grupper med störst behov, samt god och jämlik hälsa.

Expedieras till

Ärendet skickas vidare till regionledningskontoret.

David Lagneholm
Förvaltningschef

Jens Plambeck
Chef Strategisk utveckling

Remiss - Folkhälsopolicy
**God hälsa och minskade hälsoklyftor
i befolkningen**

Gäller för Region Stockholm

Dokumenttyp

Fastställt

Giltig till och med

Dokumentnummer

Fastställt av

Upprättad av

Informationssäkerhetsklass

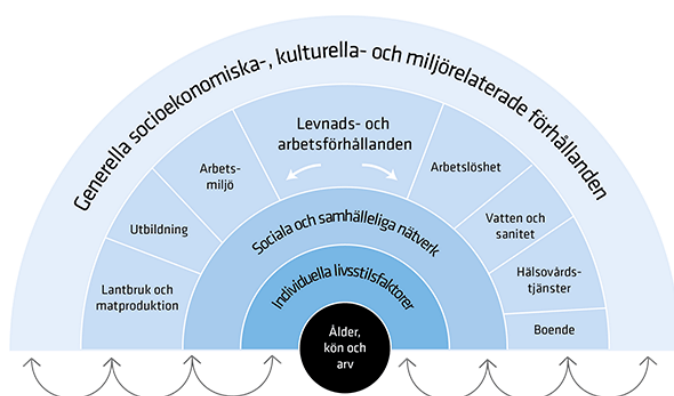
Innehållsförteckning

1. OM POLICYN	3
1.1 Inledning	3
1.2 Syfte	4
1.3 Tillämpning	4
2. STYRANDE PRINCIPER	5
2.1 Region Stockholm integrerar kunskap om folkhälsa i ledning och styrning	5
2.2 Hälsa- och sjukvård och tandvård arbetar hälsofrämjande och förebyggande med fokus på grupper med störst behov	5
2.3 Regional utvecklingsplanering, kollektivtrafik och stöd till kultur- och föreningsliv bidrar till samhälleliga förutsättningar för god och jämlik hälsa	6
2.4 Region Stockholm är en samlande kraft i länets folkhälsoarbete	7

1. Om policyn

1.1 Inledning

En god *hälsa*, både fysisk och psykisk, är en viktig förutsättning för att människor ska kunna göra det de vill i livet. *Folkhälsa* är ett uttryck för hela befolkningens hälsotillstånd som tar hänsyn till både nivån och fördelning av hälsan. En god folkhälsa innebär att hälsan i befolkningen är så bra som möjligt och att den är jämlikt fördelad mellan olika grupper i befolkningen. De omständigheter som påverkar människors hälsa spänner över en bredd av faktorer som samspelar inbördes (figur 1).

Figur 1 – Hälsans bestämningfaktorer¹.

En god folkhälsa är både ett mål och ett medel i hållbar utveckling samt en förutsättning för tillväxt. En välmående befolkning skapar bättre förutsättningar för välbefinnande och tillväxt genom minskad sjukfrånvaro, ökad sysselsättning, högre produktivitet och minskade behov av vård och omsorg. Även det omvända förhållandet gäller, det vill säga ekonomisk utveckling skapar utrymme för en förbättrad folkhälsa.

I folkhälsoarbete krävs insatser från flertalet sektorer i samhället – offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhälle. Region Stockholm har en viktig roll genom ansvaret för hälso- och sjukvård och tandvård, kollektivtrafik och regional utvecklingsplanering samt genom bidragsgivning och insatser inom kultur- och föreningslivet. Region Stockholms verksamheter har också en viktig roll för folkhälsan som ansvariga för medarbetares arbetsmiljö samt genom arbete för miljö och klimat, mänskliga rättigheter och antidiskriminering med mera.

Ett av regionfullmäktiges inriktningsmål är *En hållbar regional utveckling*, där social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet samt folkhälsa utgör viktiga delar. I regionfullmäktiges budget 2021 hänvisas till länets gemensamma utvecklingsplan, RUFSS 2050 och dess regionala prioritering om att ”*nå en jämlik och förbättrad folkhälsa och sluta hälsogapet*”.

¹ Dahlgren G, Whitehead M. (1991). Policies and Strategies to Promote Social Equity in Health. Stockholm, Sweden: Institute for Futures Studies.

Region Stockholms vision är ”*En attraktiv, hållbar och växande Stockholmsregion med frihet för invånarna att själva forma sina liv och fatta avgörande beslut*”. En sådan frihet kräver både individuellt ansvarstagande och strukturella förutsättningar. Strukturella förutsättningar kan exempelvis handla om utbildning, försörjning, boende, hälsosam miljö, attraktiv närmiljö, tillgång till hälsofrämjande hälso- och sjukvård, samt möjlighet till inflytande och delaktighet i samhället.

En grundläggande utgångspunkt i folkhälsoarbete är att alla människor ska få likvärdiga möjligheter att nå den hälsa som är individuellt möjlig. Folkhälsoarbetet omfattar alla som bor, verkar eller vistas i regionen. Insatser på folkhälsoområdet kan vara generella för alla i befolkningen eller rikta sig till grupper med specifika behov. De kan även utgöras av insatser i den individuella kontakten med hälso- och sjukvården eller tandvården.

Denna policy anger en riktning för Region Stockholms arbete med att identifiera behov, utveckla ordinarie processer och vidta åtgärder för folkhälsan. Individernas förutsättningar är olika och Region Stockholm behöver, inom de olika verksamheternas ansvarsområden, direkt eller indirekt, arbeta för att skapa förutsättningar för god hälsa för alla. Därtill ska Region Stockholm som regionalt utvecklingsansvarig vara en samlade kraft för olika aktörer i länet, i strävan att uppnå god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen.

1.2 Syfte

Policyn anger styrande principer för Region Stockholms samlade arbete för god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen. Policyn syftar till att utgöra en plattform för samlad styrning och vidareutveckling av Region Stockholms folkhälsoarbete.

Policyn bidrar till uppfyllelse av målformuleringar i budget inom inriktningsmålet *En hållbar regional utveckling*, specifikt inom områdena social hållbarhet och folkhälsa. Policyn visar en långsiktig inriktning medan prioriteringar och finansiering för respektive år bestäms i budget.

Arbete i enlighet med policyn skapar förutsättningar för måluppfyllelse av den regionala prioriteringen ”*Nå en jämlik och förbättrad folkhälsa och bidra till att sluta hälsogapet*” i RUF 2050. Därutöver bidrar arbetet till måluppfyllelse av FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030, särskilt inom mål 3 ”God hälsa och välbefinnande” samt mål 10 ”Minskad ojämlikhet”.

1.3 Tillämpning

Policyn gäller för Region Stockholms nämnder och bolag samt, via avtalsreglering, de verksamheter som arbetar på uppdrag av regionen. Vilka delar av policyn som ska tillämpas av respektive verksamhet framgår i avsnitt 2.1-2.4. Nämnder och bolag ska i sitt arbete med budgetunderlag och verksamhetsplanering beakta de styrande principer som framgår av denna policy. Finansiering ska vara säkerställd när insatser påbörjas.

Policyn stödjer och kompletterar Region Stockholms övriga styrande dokument. Arbetsmiljöfrågor, digitalisering och it, forskning och innovation samt hållbarhetsarbete, inklusive miljöarbete och delaktighet för funktionsnedsatta, barns rättigheter och nationella minoriteters rättigheter, samt antidiskriminering, demokratifrågor med mera, har en hög grad av påverkan på folkhälsans utveckling men beskrivs i andra styrande dokument, inte i denna policy.

2. Styrande principer

Policyns styrande principer utgörs av rubrikerna i 2.1-2.4 nedan.

2.1 Region Stockholm integrerar kunskap om folkhälsa i ledning och styrning

Alla nämnder och bolag inom Region Stockholm bidrar, utifrån sina uppdrag och ekonomiska förutsättningar, långsiktigt till en utvecklad folkhälsa och minskade vård- och omsorgsbehov. Detta arbete sker integrerat i ordinarie processer.

- Nämnder och bolag säkerställer, genom analys, utveckling och uppföljning av ordinarie kärn- och stödprocesser, att stärkande faktorer för befolkningens hälsa främjas och riskfaktorer för ohälsa undanröjs eller minskas. Särskilt fokus ligger på de faktorer som har störst påverkan på hälsans bestämningsfaktorer samt på hur förutsättningar kan stärkas för de grupper som har störst behov².
- Nämnder och bolag genomför konsekvensanalyser i berednings- och beslutsprocesser avseende hur större projekt och reformer påverkar befolkningens hälsa och dess fördelning^{2,3}. Konsekvensanalyserna ligger till grund för avvägningar och beslut samt till konkreta åtgärder.

Tillämpas av: Samtliga nämnder och bolag.

2.2 Hälsa- och sjukvård och tandvård arbetar hälsofrämjande och förebyggande med fokus på grupper med störst behov

Region Stockholms hälso- och sjukvård och tandvård levererar hälsofrämjande hälso- och sjukvård samt befolkningsinriktade insatser som ger bästa möjliga hälsoresultat med befintliga resurser.

- Hälso- och sjukvårdens och tandvårdens beställare säkerställer ett vårdutbud utifrån befolkningens vårdbehov och regionens ekonomiska förutsättningar, med utgångspunkt i bland annat underlag om sjukdomsburda och skillnader i hälsa.
- Hälso- och sjukvårdens och tandvårdens beställare stödjer aktivt och följer upp vårdgivares implementering av hälsofrämjande och förebyggande arbete.
- Hälso- och sjukvården och tandvården levererar en hälsofrämjande, förebyggande, säker och sammanhållen nära vård och tandvård där individen ges möjlighet att vara delaktig i vårdprocess och planering utifrån sin egen förmåga. Ett hälsofrämjande förhållningssätt innebär att individens hälsa och förmåga är i fokus vid varje möte med vården.
- Hälso- och sjukvårdens och tandvårdens system för kunskapsstyrning bidrar till en mer jämlik vård och hälsa genom att skapa förutsättningar för utveckling, spridning och användning av bästa möjliga kunskap samt till uppföljning av vårdresultat.

² Region Stockholm (Vårdens kunskapsstyrningsnämnd) försörjer nämnder och bolag med aktuellt kunskapsunderlag om faktorer som påverkar hälsan i olika grad, om hälsans fördelning i befolkningen, metoder för hur hälsa kan främjas och riskfaktorer minskas, samt stödmaterial för genomförande av konsekvensanalyser.

³ Indikator fastställd i budget mäter andelen vidtagna åtgärder utifrån genomförda folkhälsokonsekvensanalyser.

- Relevanta delar av hälso- och sjukvården och tandvården är aktiva aktörer i befolkningsinriktade insatser i lokalsamhällen.
- Befolkningsinriktade insatser planeras med utgångspunkt i bästa möjliga kunskap samt utifrån underlag om sjukdomsburda och skillnader i hälsa. Insatser som saknar tillräcklig evidens kan prövas i mindre skala förutsatt att de utvärderas.
- Hälso- och sjukvården och tandvården samt därtill kopplade kunskapscentrum bidrar till att sprida kunskap till olika sektorer i samhället.

Tillämpas av: Nämnder och bolag inom hälso- och sjukvård och tandvård.

Tillämpning inkluderar även, genom avtalsreglering, all regionfinansierad hälso- och sjukvård och tandvård. Tillämpning inkluderar även, där så är relevant, verksamheter inom civilsamhället som mottar finansiellt stöd från regionen.

2.3 Regional utvecklingsplanering, kollektivtrafik och stöd till kultur- och föreningsliv bidrar till samhälleliga förutsättningar för god och jämlik hälsa

De verksamheter som ansvarar för kollektivtrafik, regional utvecklingsplanering samt stöd till kultur- och föreningsliv verkar aktivt för att främja samhälleliga förutsättningar för god folkhälsa och för att förebygga ohälsa.

- Den regionala utvecklingsplaneringen stimulerar långsiktigt hållbara fysiska och sociala livsmiljöer genom samverkan med regionala aktörer. Jämlik tillgång och tillgänglighet till hälsosamma och attraktiva livsmiljöer, stödjande strukturer och miljöer för fysisk aktivitet samt samhällsservice främjas.
- Kollektivtrafiken gör samhället tillgängligt för människor i regionens alla delar, skapar förutsättningar för en fungerande arbetsmarknads- och utbildningsregion, samt binder samman områden med olika identitet. Vid utveckling av trafiksystemet beaktas förutsättningar för goda livsmiljöer och minskade hälsoklyftor. Kollektivtrafiken bidrar till minskade utsläpp och ger förutsättningar för ökad fysisk aktivitet genom att underlätta kombinationsresor med cykel och gång.
- Ett näringsliv med hållbar och konkurrenskraftig tillväxt samt långsiktig kompetensförsörjning och sysselsättning i ett inkluderande arbetsklimat stimuleras. Genom att fler etableringar stimuleras ökar handel, forskning och innovationsgrad vilket kan bidra till stärkta livsvillkor.
- Stöd till det professionella kulturlivet, till folkbildningens och föreningslivets aktörer, däribland idrottens och friluftslivets aktörer på distriktsnivå, främjande av kommunal kulturverksamhet, samt ansvar för konstnärlig gestaltning av vårdmiljöer skapar förutsättningar för kvalitativa kulturupplevelser, delaktighet, bildning och attraktiva livsmiljöer.

Tillämpas av: Nämnder och bolag inom kollektivtrafik, regional utveckling och kultur. Tillämpning inkluderar även, genom avtalsreglering, all regionfinansierad verksamhet exempelvis trafikoperatörer, underhålls- och byggentreprenörer samt vaktbolag. Tillämpning inkluderar även, där så är relevant, verksamheter som mottar finansiellt stöd från regionen, såsom exempelvis civilsamhälle och näringsliv.

2.4 Region Stockholm är en samlande kraft i länets folkhälsoarbete

Region Stockholm har ett helhetsansvar för länets utveckling genom det regionala utvecklingsuppdraget. En aktiv samverkan med länets kommuner, civilsamhälle, akademi och näringsliv är central för en positiv hälsoutveckling i befolkningen.

- Region Stockholm arbetar tillsammans med länets aktörer genom dialog och förankring för en god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen.
- Region Stockholm är en tydlig, pålitlig och lyhörd samverkanspartner som bidrar till att skapa tillitsfulla relationer mellan länets aktörer.
- Region Stockholm säkerställer att kunskap om hälsan och dess fördelning i befolkningen integreras i länets strategiskt viktiga utvecklingsfrågor.
- Region Stockholms faktaunderlag, analyser och kunskapsspridning inom folkhälsa bidrar till att underlätta kommunernas kort- och långsiktiga planering.

Tillämpas av: Samtliga nämnder som arbetar övergripande med regionala utvecklings- och samverkansfrågor.